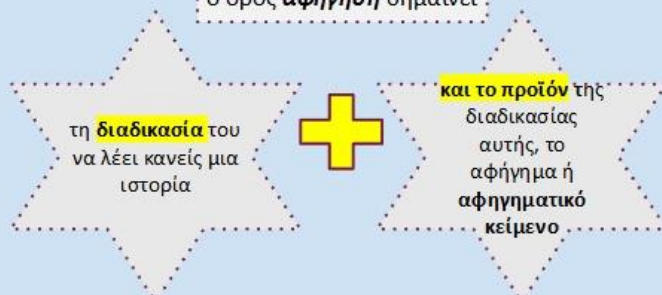

Θεωρία 1^η Δ.Ω. 27 Οκτωβρίου 2025

Το κειμενικό είδος της αφήγησης

Η βιογραφία, η αυτοβιογραφία, τα απομνημονεύματα, τα ημερολόγια κλπ., αποτελούν τύπους κειμένων που ανήκουν στο **κειμενικό είδος της αφήγησης**, κείμενα δηλαδή που αφηγούνται την ιστορία της ζωής ενός συγκεκριμένου ατόμου.

ο όρος **αφήγηση** σημαίνει

άλλοι αφηγηματικοί τύποι κειμένων:

προσωπικές **διηγήσεις**,
ιστορικές **διηγήσεις**,
ιστορίες, μύθοι, παραμύθια,
αφηγήσεις

Δύο οι **βασικές ιδιότητες** κάθε αφήγησης

η **χρονική διαδοχή** γεγονότων

η **ύπαρξη** αφηγητή

Δεν αρκεί να παραθέσουμε μια σειρά από γεγονότα για να φτιάξουμε μια ιστορία: **οι αφηγήσεις** δεν είναι απλά χρονικά ή χρονολόγια, κείμενα δηλαδή που απαιριθμούν γεγονότα, αλλά **προϋποθέτουν μια σύνδεση μεταξύ των γεγονότων, η οποία είναι συνήθως σχέση αιτίας-αποτελέσματος**. Παράδειγμα:

η ακολουθία «Ο βασιλιάς πέθανε. Η βασίλισσα πέθανε» αποτελεί απλό χρονικό **ΑΛΛΑ** η ακολουθία «Ο βασιλιάς πέθανε. Η βασίλισσα πέθανε από τη λύπη της» αποτελεί αφήγηση.

E. M. Forster, *Aspects of the Novel*.

Άρα, η ιδιότητα της αφήγησης "**χρονική διαδοχή γεγονότων**" συμπληρώνεται από την ιδιότητα "**εξερεύνηση των αιτιακών σχέσεων των γεγονότων και των κινήτρων κάθε ατόμου ως δράστη**".

ποιος μιλάει και ποιος βλέπει στην αφήγηση;

το ερώτημα αφορά τα λογοτεχνικά κείμενα και θα συζητηθεί στο Κείμενο 3.

διάκριση κειμενικού είδους αφήγησης από άλλα είδη

Η χρονική διαδοχή γεγονότων μάς επιτρέπει να διακρίνουμε τα αφηγηματικά κείμενα από άλλα είδη κειμένων, όπως την περιγραφή, εξήγηση, επιχειρηματολογία ή το είδος των οδηγιών.

π.χ. τα εκθετικά κείμενα δεν βασίζονται στη χρονική διαδοχή, αλλά περιγράφουν ένα αντικείμενο ή αναπτύσσουν επιχειρηματολογία με τρόπο που ισχύει γενικά, χωρίς να αναφέρεται αναγκαστικά σε συμβάντα του παρελθόντος.

Επιπλέον, τα αφηγηματικά κείμενα διαφέρουν από άλλους τύπους κειμένων στο ότι δεν δίνουν εντολές στον αποδέκτη τους για το τί να κάνει (όπως τα παραινετικά κείμενα) ή πώς να κάνει κάτι (όπως τα διαδικαστικά κείμενα).

δομή της αφήγησης

Οι κειμενικοί τύποι που εντάσσονται στο είδος της αφήγησης είναι τόσοι και διαφορετικοί μεταξύ τους, ώστε να είναι δύσκολη η διαμόρφωση ενός προτύπου που να βρίσκει εφαρμογή στο σύνολό τους.

Ένα από τα μοντέλα που έχουν προταθεί (και βρίσκει εφαρμογή και στις αντικειμενικές και στις υποκειμενικές αφηγήσεις) είναι αυτό των Labov & Waletzky (1967) που περιέχει τα παρακάτω δομικά μέρη

ΔΟΜΗ

1. **Προσανατολισμός:** πληροφορίες για τους «ήρωες», τον χώρο και τον χρόνο· η αρχική κατάσταση.
2. **Περιπέτεια/Πράξη επιπλοκής:** το πρόβλημα που εμφανίζεται, τα γεγονότα που ανατρέπουν την αρχική κατάσταση· η δράση για την επίλυσή του, τα εμπόδια και το αποτέλεσμα της δράσης.
3. **Αξιολόγηση:** σχολιασμός (ρητός ή με παραγωγιστικά* μέσα) των γεγονότων από τον αφηγητή.
4. **Λύση/Επίλυση:** η τελική έκβαση (συχνά ταυτίζεται με την αξιολόγηση).
5. **Κατάληξη:** καταληκτικές φράσεις, συμπεράσματα, επιμύθιο κ.λπ. με τα οποία γίνεται αναγωγή στον παρόντικό χρόνο, την αρχική κατάσταση.

* λέξεις ή φράσεις -επίθετα, επιρρήματα, προθετικά σύνολα κ. ά. - που χρησιμοποιούνται για να χαρακτηριστεί ο τόνος, η ένταση, η ποιότητα της φωνής, το ύφος του λόγου και βοηθούν με τη σειρά τους στην πιο ολοκληρωμένη απόδοση της ομιλίας στο γραπτό λόγο

Βασική δομή αφήγησης. Πίνακας

Προσανατολισμός	ΠΟΙΟΣ; ΠΟΤΕ; ΠΟΥ;	
Αφηγηματική γραμμή/Πλοκή	Περιπέτεια/Πράξη επιπλοκής* Διαδοχή γεγονότων (τι έγινε μετά)	Αξιολόγηση**
Λύση/Επίλυση	Τι έγινε τελικά	

* το γεγονός που μεταβάλλει την αρχική κατάσταση πραγμάτων

** φανερώνει τον αφηγηματικό στόχο της ιστορίας («για ποιο λόγο αφηγήθηκε αυτά τα γεγονότα»).

Με δυο λόγια, σε κάθε ιστορία η αρχική ισορροπία των πραγμάτων διαταράσσεται από ένα **σημαντικό γεγονός**, για να αποκατασταθεί, ύστερα από μια σειρά από συμβάντα, σε μια καινούργια ισορροπία στο τέλος.

διαρθρωτικές λέξεις/φράσεις
(αφορούν τη δομή/συνοχή και τις
γλωσσικές επιλογές)

δηλώνουν σχέσεις **χρόνου**, **αιτίου και αποτελέσματος**, **σκοπού**.

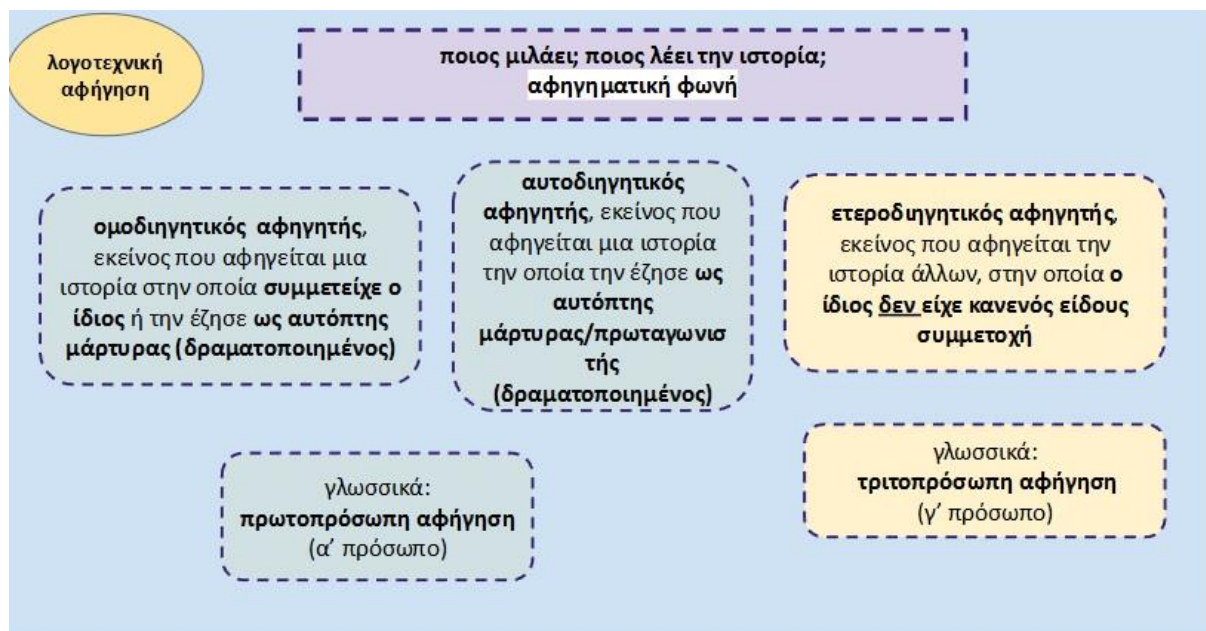
η γλώσσα της αφήγησης
(κοινά γλωσσικά χαρακτηριστικά)

★ **Ρήματα**: συνήθως σε **παρελθοντικούς χρόνους**: κυρίως **αόριστο**, αλλά και **παρατατικό** (καταστάσεις που ανήκουν στο παρασκήνιο της ιστορίας), χωρίς να είναι σπάνιος και ο «**ιστορικός ενεστώτας**»· στην «**περιπέτεια**» χρησιμοποιούνται συνήθως **ρήματα που δηλώνουν κίνηση/δράση**, ενώ στον «**προσανατολισμό**», την «**αξιολόγηση**» και τη «**λύση**» **ρήματα κρίσης/βούλησης** κ.λπ.

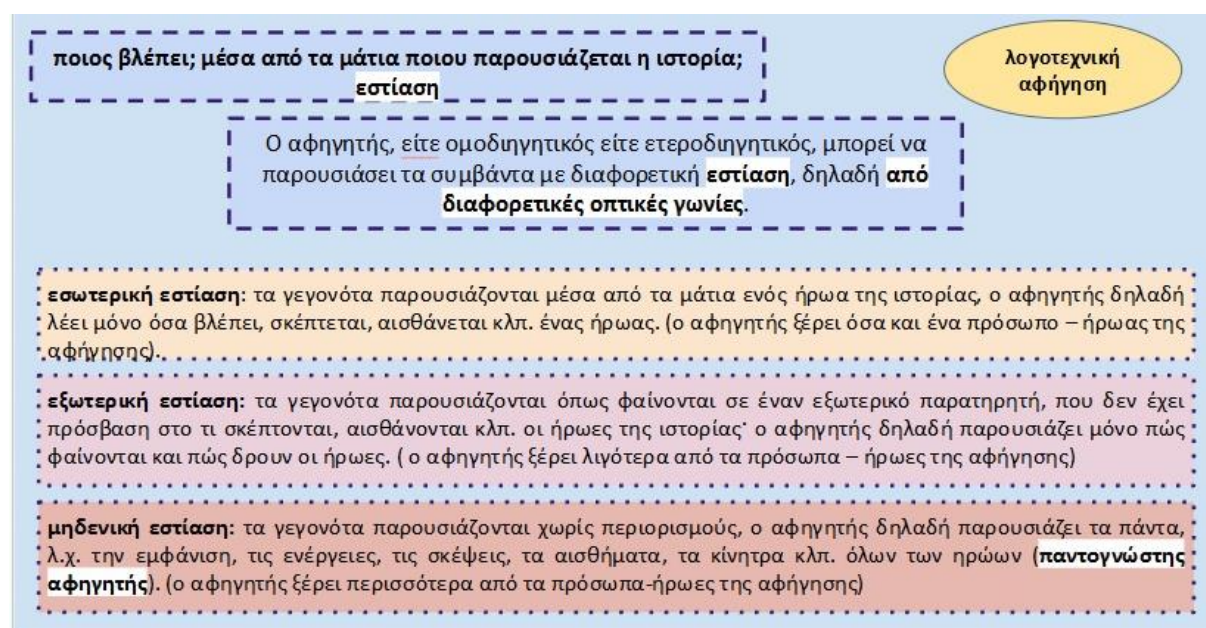
★ **Ρυθμός**: επαναλήψεις, παρηχήσεις κ.λπ.

Αφηγηματική φωνή

Εστίαση/οπτική γωνία

Παραδείγματα

παραδείγματα

Στέκομαι καί κοιτάζω τά παιδιά· παίζουνε μπάλα. Κάθομαι στο όρισμένο καφενέιο· σέ λίγο θά σχολάσουν καί θ' αρχίσουν νά καταφτάνουν οί μεγάλοι. Κουρασμένοι άπ' τή δουλειά, είναι πολύ πιό άληθινοί. Οί περισσότεροι γεννήθηκαν έδω σ' ατή τήν πόλη, όπως κι έγω. Κι όμως διατηρούν πιό καθαρά τά χαρακτηριστικά τής ράτσας τους καί τήν ψυχή τους, άπό μάς τούς διεσπαρμένους. Ίδίως όταν τούς βλέπω έδω, μου φαίνονται πιό γνήσιοι. Κάπως άλλιώτικοι μοιάζουν μακριά, σέ άλλα περιβάλλοντα συναντημένοι.

Γ. Ιωάννου, *Μες στους προσφυγικούς συνοικισμούς*

ομοδιηγητικός αφηγητής, δραματοποιημένος, συμμετέχει στα δρώμενα και αφηγείται σε α' πρόσωπο, εσωτερική εστίαση, άπό την οπτική γωνία ενός προσώπου του έργου.

Ο Τουρκόγιαννος έτρεμε όλος τώρα, ήταν ωχρός, τα μάτια του εδάκρυζαν κι είχε σηκωθεί άπό το κρεβάτι. Κι ο Πέτρος άκουσε ατήν τη στιγμή κάτι να του σφίγγει το λάφυγγα, κι αλαλιασμένος εκοίταζε τον έναν κατόπι στον άλλον. Η ψυχή του αναστατώθηκε. Ο νους του δεν μπορούσε πια να την κυβερνήσει· [...] Επάλειψε κάμποση ώρα με τον εαυτό του και ο αγώνας εκείνος εξωγραφιζότου στο πρόσωπό του, που τότε εκοκκίνιζε, τότε εκιτρίνιζε, τότε ιδρώνε, στο φοβισμένο κι αλλόκοτο βλέμμα του, στες φλέβες του λαιμού του που εφούσκωναν, στη δίπλα που 'καναν τα ωχρά του χείλη, στο νευρικό ψηλάφισμα πόκαναν τα δάχτυλά του· το μυστικό τον έπνιγε. Η δύναμη που ήθελε να τότε κάμει να μιλήσει ήταν ακατανίκητη· έκλεισε τα μάτια του που τώρα ήταν θαμπά και μεγάλη, κι είτε του Τουρκόγιαννου. Κ. Θεοτόκης, *Κατάδικος*

ετεροδιηγητικός αφηγητής - ο αφηγητής δεν συμμετέχει στην ιστορία - τριτοπρόσωπη αφήγηση, μηδενική εστίαση, τα γεγονότα παρουσιάζονται απρόσωπα, αποστασιοποιημένα.

Νουβέλα

Λογοτεχνική σύνθεση σε πεζό λόγο, που είναι μικρότερη σε έκταση και απλούστερη σε πλοκή άπό το μυθιστόρημα, μεγαλύτερη όμως και πιο σύνθετη άπό το διήγημα.

Βιβλιογραφία

Κειμενικό είδος της αφήγησης

Άπό το "Εμείς και οι άλλοι ..." Φάκελος υλικού γ λυκείου για τη νεοελληνική γλώσσα

https://iep.edu.gr/images/IEP/Modules/Sj_K2_Extra_Slider/Fakeloi_Ylikou/Neoelliniki-Glossa_G-Lykeiou_Fakelos-Ylikou_Diktva-Keimenon.pdf &

Άπό τις Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα

https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=168

Κ. Πόππερ, *Η ζωή είναι επίλυση προβλημάτων*

Άπό το "Εμείς και οι άλλοι ..." Φάκελος υλικού γ λυκείου για τη νεοελληνική γλώσσα

https://iep.edu.gr/images/IEP/Modules/Sj_K2_Extra_Slider/Fakeloi_Ylikou/Neoelliniki-Glossa_G-Lykeiou_Fakelos-Ylikou_Diktva-Keimenon.pdf

Νουβέλα

Άπό τις Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/search.html?lq=%CE%BD%CE%BF%CF%85%CE%B2%CE%AD%CE%BB%CE%B1

Ποιος βλέπει και ποιος μιλάει στην αφήγηση;

Άπό τις Ψηφίδες για την ελληνική γλώσσα

https://www.greek-language.gr/digitalResources/modern_greek/tools/lexica/glossology_edu/lemma.html?id=168#colabbr02

Αφηγηματικές τεχνικές

Άπό το βιβλίο Λογοτεχνία Γ λυκείου, Φάκελος Υλικού, Δίκτυα Κειμένων

https://iep.edu.gr/images/IEP/Modules/Sj_K2_Extra_Slider/Fakeloi_Ylikou/Logotechnia_G-Lykeiou_Fakelos-Ylikou_Diktva-Keimenon.pdf